

Список використаних джерел

1. Археографический ежегодник за 1966 год / под ред. Г. Д. Капустиной; археологическая комиссия отделения истории АН СССР. М.: Наука. 458 с.
2. Грамота на права, вольности и преимущества благородного российского дворянства от 21.04.1785 г. URL :[http:// constitution.garant.ru/history/act1600-1918/2400](http://constitution.garant.ru/history/act1600-1918/2400).
3. Карнович Е. На высоте и на доле. Царевна Софья Алексеевна. Карнович Е. Придворное кружево. М.: Современник, 1994. 443 с. (Серия "Государы Руси Великой").
4. Мирний П. Повія. Київ: Litres, 2018. 295 с. (Серія "Шедеври української літератури").
5. О даровании вольности и свободы всему российскому дворянству: манифест от 18.02.1762 г. Полное собрание законов Российской империи. СПб., 1830 (62). Т. XV, № 11444. С. 189–191.
6. Терещенко Ю., Осташко Т. Український патріот із династії Габсбургів: наук.-докум. вид. / рец. О. Рєєнт, А. Буравченков. – 2-ге вид., допов. Київ: Темпора, 2011. 408 с.
7. Фурсов А. Курс русской истории. URL: https://www.youtube.com/channel/UCYm967mfyZkKABcV_DOF-KA.

Надійшла до редколегії 10.09.2018 р.

УДК 351

“ЕФЕКТ КІЛІНГА” У ВІТЧИЗНЯНІЙ НАУЦІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Нікітін В. В.,

*к.і.н., доц., професор кафедри державного управління,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків*

З точки зору додержання принципів академічної доброчесності систематизовано та проаналізовано деякі приклади некритичного запозичення вітчизняними фахівцями наукових наробок закордонних дослідників. Встановлено аутентичний зміст та об'єктивний внесок Десмонда Кілінга (Велика Британія) у становлення та розвиток системи професійної підготовки публічних службовців та її науково-методичне забезпечення.

Ключові слова: академічна доброчесність, автентичне цитування, публічне управління, публічний менеджмент, публічна служба.

Nikitin V. V.,

*PhD in History, Associate Professor, Full Professor of Public Administration Department,
KRI NAPA, Kharkiv*

“THE KEELING EFFECT” IN DOMESTIC STUDIES OF PUBLIC ADMINISTRATION

From the point of view of adherence to the principles of academic integrity, some examples of the uncritical borrowing by Ukrainian experts of scientific works of foreign researchers are systematized and analyzed. The authentic content and objective contribution of Desmond Keeling (Great Britain) to the formation and development of the system of professional training of civil servants and its scientific and methodological support was established.

Key words: academic integrity, authentic citation, public administration, public management, civil service.

Постановка проблеми. “Ефект Кілінга” – умовне позначення поширеної у вітчизняній науці державного управління практики некритичного копіювання праць інших авторів (особливо іноземних) без проведення необхідної в такому випадку перевірки автентичності використаних

© Нікітін В. В., 2018

джерел. Такий стан речей В. Авер'янов у 2007 р. з дещо іншого приводу назвав "інтелектуальним утриманством", що суттєво знижує якісний рівень наукових кадрів [1, с. 12]. Фактично йдеться про порушення етичних принципів академічної доброчесності, за що відповідно до Закону України "Про освіту" (2017 р.) передбачено академічну ж відповідальність. Дотримання академічної доброчесності перш за все передбачає "посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей" (ст. 42) [6]. Будь-яка наведена в тексті наукової роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взято цю інформацію. Якщо цитату з певного джерела наводиться за першоджерелом, у тексті наукової роботи має бути наведено посилання на першоджерело. В іншому випадку в тексті наукової роботи міститься посилання на безпосереднє джерело цитування [8]. Саме на необхідність суворого додержання цих правил вказує "Ефект Кілінга".

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням додержання принципів академічної доброчесності та оцінювання якості наукових публікацій, у т. ч. правил роботи з першоджерелами (особливо іноземними), присвятили праці В. Авер'янов, А. Гузь і Я. Рущицкий, І. Дегтярьова, І. Мриглод та О. Мриглод, Н. Нижник, О. Стрямець, В. Сацик та ін. На думку деяких вітчизняних дослідників, "основним гарантом якості наукових публікацій виступають, насамперед, самі наукові видання", які мають забезпечити виконання як суто формальних вимог до наукової публікації (наприклад, правильність посилання на джерела чи вичерпність інформації про авторів), так і належний рівень їхнього первинного експертного оцінювання (належна мотивація дослідження, адекватність оцінювання стану проблеми, рівень аргументованості та ін.) [7, с. 103].

Сучасний американський письменник Ральф Кейс (Ralph Keyes) присвятив спеціальне дослідження процедурі верифікації цитувань в англійській літературі. На його думку, "дослідження того, хто і що саме дійсно сказав, де й коли, становить виклик для кожного, у кого є намір посилатися на інших". Помилкове цитування він вважав "професійною небезпекою" (misquotation is an occupational hazard of quotation) або "небезпечною формою дослідження (hazardous form of research) [15, р. xi-xii]. В епоху онлайна, продовжує Р. Кейс, "цунамі ресурсів, необхідних для дослідження витоків позначень, розбився об наші береги". Самі ці ресурси не є достатньо надійними, але багато користувачів без необхідної перевірки "намагаються просто вирізати і вставити матеріал, запозичений один у одного" (most simply cut and paste material from each other) [15, р. xviii]. Результати можуть бути прикрими і для певної науки, і для тих, хто цією наукою бажає займатися. Далі наведено конкретний і дуже очевидний приклад того.

Мета статті полягає в узагальненні та верифікації фактичного матеріалу щодо випадків некоректного цитування та поширення спотворених даних у наукових публікаціях, а також виклад автентичного матеріалу, присвяченого одній із цікавих сторінок становлення науки публічного управління.

Виклад основного матеріалу. У безлічі українських статей, довідкових видань, підручників, навчальних програм, рефератів, тестових завдань в останні сім-вісім років наводиться одну й ту саму цитату з праці англійського фахівця з підготовки цивільних службовців Десмонда Кілінга (Desmond Keeling) "Менеджмент в урядовому управлінні" (Management

in Government) 1972 р. видання стосовно визначення поняття публічного управління. Протягом 2016–2018 рр. вказану цитату, явно запозичену з українських джерел, поширюють уже в російських і навіть литовських виданнях.

Перше згадування про Д. Кілінга та його наробки міститься в колективній монографії “Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє”, оприлюдненій у 2009 р. Автор одного з її підрозділів О. Босак процитувала та прокоментувала вказану працю Д. Кілінга [3, с. 73]. У наступному, 2010 р. відповідне посилання з’явилося в Енциклопедичному словнику з державного управління [5, с. 605]. У тому ж 2010 р. О. Босак повторила свою оцінку наукового внеску Д. Кілінга в систему публічного управління. На її думку, саме англійський державний службовець Д. Кілінг у 1972 р. вперше використав термін “публічне управління” (public management), який замінив термін “публічне адміністрування” (public administration) [2]. За версією О. Босак, Д. Кілінг визначив публічне управління як “пошук найкращих способів використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей держави” [2; 3, с. 73]. Саме ця версія цитати з праці Д. Кілінга разом з її авторським коментарем поширилася просторами українського сегмента Всесвітньої мережі та продовжує прискореними темпами поширюватися в теперішній час. Далі повернімося до змісту цієї цитати в її автентичному вигляді.

Вторинних позичальників, як правило, не хвилює контекстне різночитання сутності термінів “публічне адміністрування” та “публічне управління”, що присутнє в даному перекладі та коментарях до нього. Суттєво, що в усіх цих посиланнях містяться неправильні вихідні дані запозиченої цитати (в оригінальному тексті вона знаходиться на с. 32, а не с. 15, як у вітчизняних компіляціях). Але головна проблема полягає в тому, що цього англійського видання 1972 р. немає навіть у Російській державній бібліотеці, фонд спеціального зберігання якої за радянських часів в адміністративному порядку комплектувався закордонними виданнями схожої тематики. У квітні 2018 р. книгу було передруковано видавництвом Routledge (Лондон). Це видання, як і попереднє, недоступне в мережі Інтернет, якщо не брати до уваги уривків, розміщених з ознайомчою метою на сервісі “Гугл-книги” та з рекламною – на порталі Amazon (2018) [14].

Для об’єктивного оцінювання реального внеску Д. Кілінга в розвиток науки публічного управління спробуємо попередньо відповісти на два запитання: по-перше, хто такий Демонд Кілінг і чи можна довіряти його висновкам; по-друге, наскільки оригінальними на межі 60-х – 70-х рр. ХХ ст. виявилися його судження. Незважаючи на відносну популярність запропонованого Д. Кілінгом авторського визначення поняття “публічний менеджмент” (переважно в європейських і значно меншою мірою американських виданнях), про нього самого відомо дуже мало. Крістофер Худ і Рут Діксон (Велика Британія) називають його “старшим британським цивільним службовцем” (senior British civil servant) [11, р. 4]. Протягом 1971–1976 рр. на сторінках авторитетного британського часопису “Публічне управління” (Public Administration) він оприлюднив дві статті та одну фахову рецензію. Під час публікації “Менеджменту в урядовому управлінні” (1972) Д. Кілінг обіймав посаду заступника міністра в Міністерстві сільського господарства, рибальства та продовольства Великої Британії (Under-Secretary in the Ministry of Agriculture, Fisheries and Food). До того

Д. Кілінг працював на керівних посадах у провідних інституціях, що опікувалися професійною підготовкою британських цивільних службовців (наприклад, в утвореному у 1963 р. Центрі адміністративних досліджень державного Казначейства), а також використав академічну відпустку (sabbatical leave) від Департаменту цивільної служби для написання своєї книги [13, р. 1; 14, р. 11]. Отже, у нас нема підстав сумніватися в його професійній підготовці та наявності необхідного досвіду.

Стосовно другого питання – про оригінальність та пріоритетність його висновків – ситуація є більш складною. Сам Д. Кілінг стверджував, що “початок ери менеджменту в публічних послугах може бути віднесено до 1937 р.”, коли Комітет Браунлоу (США) доповів президенту Рузвельту про сутність “адміністративного менеджменту”, але до кінця 50-х рр. ХХ ст. термін “менеджмент” у сфері публічних послуг (public service) практично не використовувався. Ситуація змінилася в червні 1957 р. після оприлюднення циркуляру державного Казначейства Великої Британії стосовно важливості “питань менеджменту” (management matters) для досягнення максимальної ефективності діяльності кожного підрозділу, а також оприлюднення в 1961 р. результатів роботи Комітету з питань контролю за публічними витратами (т. зв. Комітет Плоудена, Plowden Committee) [14, р. 17, 18–19].

На думку К. Худа і Р. Діксон, ідея покращання діяльності уряду за допомогою якісного менеджменту є настільки ж старою як і сам уряд (the idea that government could be improved through better management is probably as old as government itself) [11, р. 7]. Вважається, що першим мислителем, хто висунув таку ідею і навіть викарбував термін public management, був англійський філософ-утилітарист Ієремія (Джеремі) Бен-там (1748–1832) [10], керівними принципами для якого були “максимізація здібності, мінімізація витрат” (aptitude maximized, expense minimized). Під впливом Адама Сміта та його школи увага академічної спільноти до регулятивних функцій держави значно послабилася протягом ХVIII–ХІХ ст. та відродилася тільки наприкінці ХІХ ст. з розвитком новітнього менеджристського руху. Сутність останнього полягає у професійному деполітизованому наданні публічних послуг урядовими органами відповідно до попередньо встановлених керівних принципів. Вудро Вільсон у 1887 р. відзначив, що поняття “адміністрація” та “менеджмент” є тотожними. У 1926 р. фахівець з адміністративної історії Леонард Д. Вайт (США) додав, що діяльність адміністративних працівників має ґрунтуватися не лише на фундаменті законів, а й на засадах менеджменту, тобто віддзеркалювати бажання та настрої громадян [22, р. 15, 18]. Комісія Браунлоу (США) у 1937 р. назвала “якісний менеджмент” (good management) необхідним для досягнення “соціальної справедливості, безпеки, порядку, свободи, процвітання, матеріальної вигоди та вищих цінностей життя” складником діяльності адміністративних органів влади [20, р. 41].

Після Другої світової війни, коли державне втручання в економічні процеси досягло максимуму, поняття “публічний менеджмент” остаточно затвердилося в академічних колах. У 1946 р. професор Університету Південної Каліфорнії (США) Джон Пфіффер у своїй популярній праці “Публічне управління” (Public Administration), яка за тридцять років витримала шість видань, констатував, що поняття “публічний менеджмент” (public management) “має парадоксальний характер, оскільки відображає поміж іншого належний баланс між гнучким механізмом ухвалення рі-

шень, необхідним у менеджменті, та певними правилами, передбаченими в законі” [18, р. 511]. У 1954 р. президент Університету Майами (США) Дж. Міллетт у спеціальному дослідженні публічного менеджменту (public management) назвав його пріоритетною метою задовільного виконання публічних послуг спеціалізованими державними адміністративними установами (administrative agencies) [17, р. vii-viii, 92, 397]. Нарешті, Доповідь Комітету у справах цивільної служби Великої Британії (Report of the Committee on the Civil Service), або Доповідь Фултона (Fulton Report), 1968 р. довела наявність великих управлінських перспектив (management capability) для королівської цивільної служби [12, р. 80].

Оуен Хьюз (Австралія) у своїй популярній праці “Публічний менеджмент і адміністрування. Вступ” (п’ять видань у 1994–2018 рр.) назвав нароби Д. Кілінга цікавими і для 1972 р. перспективними [12, р. 80]. Лоренс Лінн (США) вважав, що саме з цієї публікації Д. Кілінга починає зростати кількість видань із менеджеріалізму в публічному управлінні [16, р. 105]. Проте нам не вдалося знайти жодних свідчень щодо першості Д. Кілінга у формулюванні поняття “публічний менеджмент” або у просуванні його в академічному просторі. Д. Кілінг виявляється не стільки винахідником, скільки наполегливим систематизатором і авторитетним популяризатором нових управлінських знань у середовищі цивільних службовців.

Важливо підкреслити, що Д. Кілінг практично не вживав термін public management, винахід якого йому помилково приписують. Він надавав перевагу словосполученням management in the civil service (менеджмент у цивільній службі), management in the public service (менеджмент публічних послуг) і, нарешті, management in government (менеджмент в урядовому управлінні) як таким, що найбільш влучно передають зміст його досліджень [14, р. 12–13].

За оригінальним твердженням Д. Кілінга, книга якого була профінансована Британським Королівським інститутом публічного управління, адміністрування (administration) – це “огляд у сфері публічного життя чинних законів, їх застосування та перегляду, а також ухвалення рішень щодо справ, підлеглих публічній службі” (review, in an area of public life, of law, its enforcement and revision; and decision-making on cases in that area submitted to the public service). Менеджмент він позначав як “пошук найкращих шляхів використання ресурсів для досягнення цілей, що піддаються зміні” (the search for the best use of resources in pursuit of objectives subject to change) [Цит. за: 19, р. 12]. В останньому визначенні сам автор наголос робив на “цілях” (objectives) і “ресурсах” (resources). Тут не йдеться ані про “публічний менеджмент”, ані про “державну політику”. Як бачимо, зміст його автентичних висловлювань суттєво відрізняється від тих, що тиражуються у вітчизняних виданнях.

Посилаючись поміж іншого на висновки Д. Кілінга, Крістофер Худ образно помітив, що “релігійні війни” стосовно термінології та змісту публічного менеджменту (public management) не є новим феноменом” [21, р. 7]. Підкреслимо, що Десмонд Кілінг не винайшов термін public management. Він дійсно звернув увагу та описав у 1972 р. необхідність доповнення перспективного на той час поняття administration принципами менеджменту. Останній тоді розуміли як новий спосіб ведення справ державою, державного підприємництва, що мало замінити традиційне адміністрування [19, р. 12]. Д. Кілінг одним із перших помітив семантичну плутанину у вжи-

ванні термінів administration і management, а саме традиційне звуження смислу поняття “менеджмент” лише як управління поведінкою персоналу і запропонував використовувати його у більш широкому значенні. На думку К. Худа і Р. Діхон, саме такий широкий погляд на менеджмент, започаткований спочатку у місцевому управлінні, а потім з 80-х років ХХ ст. і в управлінні центральному, зробив його домінантною ідеологією у сфері публічних послуг Великої Британії та США. На межі 80-х – 90-х рр. ХХ ст. на офіційному рівні було навіть здійснено спробу відмовитися від вживання у виконавчих органах влади терміна “адміністрування” на користь “менеджменту”. Проте, на думку дослідників, за підсумками 30 років, що минули, з’ясувалося, що перебільшені очікування від менеджеріального підходу до публічних справ не справдилися [11, р. 9].

“Ефект Кілінга” є дуже показовим і, на жаль, непоодиноким. Поруч із працею Д. Кілінга в українських публікаціях стандартно цитується розвідка бельгійського професора Геерта Букерта, у вихідних даних якої міститься очевидна помилка. Англomовна стаття Г. Букерта, опублікована у фаховому німецькомовному виданні [9], не є самостійним виданням, як про це йдеться у низці вітчизняних видань. Іншим показовим прикладом “термінологічного хаосу” у сфері вітчизняної науки державного управління є спроби перекладу назви класичної статті Вудро Вільсона “The Study of Administration” (1887), з якої, власне, й розпочинається історія світової науки публічного управління. Наприклад, у межах однієї вітчизняної фахової статі (2016 р.) зустрічаємо й “вивчення адміністрування”, й “вивчення механізму управління” з посиланням на неіснуюче американське видання 1997 р. (!). Автори статті можливо мали на увазі перше журнальне видання праці В. Вільсона у 1887 р., яке містило зовсім іншу нумерацію сторінок. Як показав контекстний аналіз, йдеться про випуск журналу Political Science Quarterly за 1941 р. (Vol. 56, No 4), у якому дійсно передруковано вказану працю В. Вільсона (с. 481–506). Деякі вітчизняні автори також безпідставно приписують В. Вільсону авторство терміна public governance, якого він узагалі не використовував ані в указаній статті, ані у свої узагальнювальній праці “Держава” (1889, рос. пер. 1905).

На завершення додамо, що вітчизняні науковці виокремлюють три конкретних напрями, що здатні забезпечити становлення наукового інформаційного простору: (1) створення загальних баз даних різного характеру, що відносяться до численних наукових і науково-технічних галузей, і забезпечення представництва в цих базах провідних наукових колективів усього світу; (2) створення суворої системи оцінок наукових публікацій і участь у цій системі окремих вчених і наукових підрозділів, створення такої системи повинно істотно сприяти ефективності інформаційного пошуку; (3) забезпечення певного рівня об’єктивності в цитуванні наукових публікацій, що має привести до більш ефективного і надійного визначення ступеня новизни оприлюднених результатів. Автори констатують, що саме за третім напрямом ситуація залишилася без змін порівняно з ситуацією, яка мала місце до початку формування світового наукового інформаційного простору, тобто до останньої чверті ХХ ст. [4, с. 31].

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Перша група висновків стосується суто змістовних питань розвитку концепції публічного управління. Як ми показали раніше, Десмонд Кілінг не винайшов термін “публічний менеджмент” (public

management), який існував задовго до нього і як предмет фахових досліджень, і як управлінська практика у публічному секторі. Д. Кілінг взагалі ніколи не належав до дослідників академічного типу, він присвятив себе конкретним питанням організації професійної підготовки цивільних службовців, у т. ч. методичного забезпечення процесу навчання. Внесок Д. Кілінга в науку публічного управління слід охарактеризувати, спираючися на його власні міркування. Зокрема, одним із перших у Великій Британії він побачив розрив (gap) між загальним ставленням до менеджменту як важливого складника системи публічних послуг і технічними аспектами застосування нових методів управління. На його думку, значна частина цивільних службовців не розуміла сутності своїх завдань, а інша – ставилася доволі скептично до необхідності та практичної доцільності використання альтернативних управлінських технологій (new techniques) [Keeling Desmond. *Management in Government*. London, New-York: Routledge, 2018. P. 11–12]. Саме методичне обґрунтування важливості практичного застосування принципів менеджменту в діяльності органів публічного управління є реальною заслугою Д. Кілінга як одного з перших організаторів системи професійного навчання цивільних службовців.

Слід також підкреслити, що поняття public management ніколи не заміщувало й не мало необхідності заміщувати класичне поняття public administration, хоча таке твердження некритично тиражується в переважній більшості вітчизняних фахових публікацій. Сам Д. Кілінг вживав останнє словосполучення набагато частіше, ніж перше. Ми небезпідставно вважаємо поняття “публічне управління” родовим (generic), загальним і вихідним стосовно “публічного менеджменту” та його дериватів як понять похідних. Обґрунтування цієї тези є темою окремої розвідки, що стає критично необхідною в умовах “термінологічного хаосу”, що поглинув вітчизняну науку державного управління у зв’язку з необхідністю розмежування та класифікування актуальних понять “державне управління”, “публічне управління”, “публічний менеджмент”, “публічне адміністрування”, “публічна адміністрація” тощо.

Друга група висновків відноситься до твердження принципів академічної добросовісності, які тільки-но поширюються у вітчизняному науковому середовищі. Як доводить наше стисле дослідження конкретних випадків некритичного ставлення до джерел інформації, критерієм істинності останньої все ще залишається авторитет та кількість цитованих авторів (т. зв. *argumentum ad populum* (латин.), тобто більшість завжди права), а не професійний аналіз фактів і всебічне доведення висновків. Поміж іншого проблема полягає в некритичному копіюванні текстів із других і третіх рук, навіть без спроби звернутися до оригіналу, до речі, частково доступного на інтернет-ресурсах “Гугл-книги” і Amazon. На нашу думку, така ситуація має бути вимушено зрозумілою (але неприйнятною) в умовах традиційного державного управління, яке все ще не позбавилося “родимих плям” власного догматичного минулого.

Крім загальних порад стосовно більш уважного та, головне, самостійного ставлення до носіїв інформації, слід звернути увагу на нагальну необхідність професійного навчання майбутніх фахівців із публічного управління основам роботи з першоджерелами, незалежному аналізу їх, систематизації, зовнішній та внутрішній критиці, як це, наприклад, завжди робили представники історичної науки.

Список використаних джерел

1. Авер'янов В. Б. Нова доктрина українського адміністративного права на етапі становлення. *Актуальні проблеми держави і права*: зб. наук. пр. Одеса: Юрид. літ., 2007. Вип. 35. С. 10–16. Доступ: також у режимі PDF: <http://www.apdp.in.ua/v35/03.pdf>.
2. Босак О. З. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі. *Державне управління: теорія та практика*: електрон. фах. вид. Київ: Вид-во НАДУ, 2010. № 2. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10bozuds.pdf>.
3. Босак О. З. Становлення та розвиток системи публічного управління в Україні. Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє: монографія / Нац. акад. держ.упр. при Президентові України; відп. редактор І. А. Грицяк. Київ: К.І.С., 2009. С. 72–94.
4. Гузь А. Н., Рушицкий Я. Я. К проблеме оценки научных публикаций. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Київ: Академперіодика, 2009. Вип. 2. С. 26–39. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/handle/123456789/27306>.
5. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.
6. Закон України “Про освіту” від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII. ВВР України. 2017. № 38/39. Ст. 380. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/print>.
7. Мриглюд І. М., Мриглюд О. І. Шостий закон Паркінсона і наукова періодика України. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Київ: Академперіодика, 2011. Вип. 5. С. 102–116. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/31791>.
8. Рекомендації щодо запобігання академічному плагиату та його виявлення в наукових роботах...: лист МОН від 15 серп. 2018 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/akredytatsiya/instruktsiya/1-11-8681-vid-15082018-rekomendatsii-shchodo-zapobigannya-akademichnomu-plagiatu.pdf>.
9. Bouckaert Geert, Ziekow J. (Hrsg.). *Modernising the Rechtsstaat: paradoxes of the management agenda. Perspektiven der Verwaltungsforschung...* Berlin: Duncker & Humblot, 2002. S. 71–83.
10. Bowrey G. D., Smark C. J. The influence of Jeremy Bentham on recent public sector financial reforms. *Journal of New Business Ideas and Trends*. 2010. Vol. 8, No 1. P. 25–35. URL: http://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1771&context=comm_papers.
11. Hood Christopher, Dixon Ruth. *A Government that Worked Better and Cost Less? Evaluating Three Decades of Reform and Change in UK Central Government*. Oxford: Oxford University Press, 2015. xiv, 242 p.
12. Hughes Owen E. *Public Management and Administration: an Introduction*. 5th ed. London: Palgrave, 2018. ix, 404 p.
13. Keeling D. Central Training in the Civil Service: Some General Issues. *Public Administration*. 1972. Vol. 50, No 1. P. 1–17. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9299.1972.tb00078.x>.
14. Keeling D. *Management in Government / Desmond Keeling*. – London; New-York: Routledge, 2018. – 206 p. (Routledge Library Editions: Management, Vol. 40). URL: <https://content.taylorfrancis.com/books/download?dac=C2017-0-60930-5&isbn=9781351331333&form=at=googlePreviewPdf> (фрагмент, гл. 1).
15. Keyes Ralph. *The Quote Verifier: Who Said What, Where, and When*. New-York: St. Martin's Press, 2006. xxi, 387 p. URL: <https://ralphkeyes.com/wp-content/uploads/2011/08/AR-The-Quote-Verifier.pdf> (препрінт).
16. Lynn Laurence E., Jr. *Public Management: Old and New*. New-York: Routledge, 2006. xiv, 210 p. URL: https://www.academia.edu/3708044/Public_Management_Old_and_New_Laurence_E._Lynn_Jr.
17. Millett John D. *Management in the Public Service; the Quest for Effective Performance*. New York: McGraw-Hill Company, 1954. xi, 417 p. URL: <https://catalog.hathitrust.org/Record/001140526>.
18. Piffner John McDonald. *Public Administration / John McDonald Piffner*. New York: The Ronald press company, 1946. – xii, 621 p. URL: <https://catalog.hathitrust.org/Record/006556933>.
19. Pollitt Christopher, Bouckaert Geert. *Public Management Reform: A Comparative Analysis. New Public Management, Governance, and the Neo-Weberian State*. 2nd edn. Oxford, UK: Oxford University Press, 2004. 362 p.

20. Report of the President's Committee. Administrative Management in the Government of the United States, January 8, 1937. Washington, D.C.: U.S. G.P.O., 1937. 47 p. URL: <https://catalog.hathitrust.org/Record/001141809>.

21. The Oxford Handbook of Public Management / Ewan Ferlie, Laurence E. Lynn, Jr., Laurence, E. Lynn, Christopher Pollitt (eds.). Oxford: Oxford University Press, 2005. xiii, 789 p.

22. The SAGE Handbook of Public Administration / B. Guy Peters, Jon Pierre (eds.). Los Angeles; London [etc]: SAGE Publications Ltd., 2003. xv, 640 p. URL: http://www.apubb.ro/wp-content/uploads/2011/03/Public_Administration_Guy_Peters.pdf (видання 2003 р.).

Надійшла до редколегії 10.09.2018 р.

УДК 351.851

СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ СКЛАДНИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Ревенко Т. В.,

*к.держ.упр., провідний фахівець відділу з координації наукової роботи та докторантури,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків*

Визначено сутність освітнього процесу в закладах вищої освіти України. Обґрунтовано основні його складники.

Ключові слова: заклад вищої освіти, освіта, освітній процес.

Revenko T. V.,

*PhD in Public Administration,
Leading Specialist of Research Coordination and Doctoral Studies Department,
KRI NAPA, Kharkiv*

ESSENCE AND MAIN COMPONENTS OF EDUCATION PROCESS IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS OF UKRAINE

The essence of the educational process in higher educational establishments of Ukraine has been determined, with its main components substantiated.

Key words: higher educational establishment, education, educational process.

Постановка проблеми. Масштабні зміни, що проходять в Україні, позначились насамперед на реформуванні освітньої системи, поставили нові вимоги до освіти у XXI ст. Вона має бути пріоритетною, безперервною і різноманітною, нести гуманістичні цінності, використовувати нові технології навчання, бути всеохопною та інформатизаційною, і головне – забезпечувати саморозвиток особистості.

Система освіти, її зміст, структура змінюються з розвитком суспільства відповідно до викликів сьогодення. Потреба в таких змінах спричинена певними обставинами. По-перше, входження України в гуманітарний контекст світової цивілізації викликало необхідність докорінної зміни системи освіти, методології й технології організації освітнього процесу в навчальних закладах різного типу, включаючи заклади вищої освіти. По-друге, формування всебічно розвиненої особистості з гнучким і оригінальним мисленням, здатної самостійно і творчо вирішувати суспільні завдання, потребує постійного пошуку нових методів, організаційних форм, технологій навчання. По-третє, створилася реальна ситуація конкурентоспроможності закладів вищої освіти.

© Ревенко Т. В., 2018